

ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Συντάκτρια: Καλλιρρόη Ακανθοπούλου

Παιδαγωγικό πλαίσιο και θεματική ενότητα

Η διδασκαλία σχεδιάστηκε για να πραγματοποιηθεί σε τμήμα 25 μαθητών και μαθητριών Δημοτικού ή Γυμνασίου σε σχολείο ελληνικής πόλης (50-60.000 κατοίκων).

Η διδασκαλία θα διαρκεί δύο διδακτικές ώρες (90 λεπτά).

Η διδασκαλία αφορά το 1^ο δίωρο από την 1^η Θεματική Ενότητα της Β' Γυμνασίου.

Θεματική Ενότητα του ΠΣ την οποία υπηρετεί:

1. «Μπορούν οι άνθρωποι να εικονίζουν τον Θεό;»

I. Η δύναμη της εικόνας

i. Εικόνα, εικονική πραγματικότητα, φωτογραφία, και

ii. Εικόνες ή είδωλα; Η ειδωλολατρία στη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου

Τίτλος σχεδίου διδασκαλίας (Θέμα): «Η δύναμη της εικόνας»

Σκοπός & Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα του σχεδίου διδασκαλίας

Γενικός Σκοπός:

Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση να αντιλαμβάνονται τη δύναμη που ασκεί η εικόνα στη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου, να αναλύουν το τρίπτυχο «φωτογραφία - (βυζαντινή) εικόνα - αλήθεια» και να κατανοήσουν το φαινόμενο της σύγχρονης ειδωλολατρίας (συνθήκες εμφάνισης, αίτια, τρόποι αντιμετώπισης από ορθόδοξη σκοπιά).

Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα

Οι μαθητές να:

- α) ελέγχουν, επιβεβαιώνουν με παραδείγματα και αποτιμούν τον ρόλο και την επίδραση της εικόνας στη ζωή τους
- β) ανιχνεύουν τη λειτουργία και τις διαστάσεις της ειδωλολατρίας στον σύγχρονο κόσμο
- γ) ανακαλύπτουν τα μυστικά της εκκλησιαστικής εικόνας (σε μια πρώτη προσπάθεια)

Εμπλεκόμενοι Στόχοι και Επάρκειες της Τάξης

Με βάση τα Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα του σχεδίου αναφέρετε από το ΠΣ ποιους Γενικούς Στόχους και Επάρκειες της Τάξης υλοποιεί το σχέδιο διδασκαλίας:

Γενικοί Στόχοι:

Οι μαθητές/μαθήτριες:

- να ανιχνεύσουν και να αναγνωρίσουν τα σημανόμενα και τις θεολογικές υποδηλώσεις των μνημείων και των έργων τέχνης
- να καλλιεργήσουν προσωπικά ενδιαφέροντα για τη μελέτη του κόσμου της θρησκείας.

Επάρκειες της Τάξης:

A. Ως προς τη γνώση και κατανόηση του κόσμου της θρησκείας

Οι μαθητές/μαθήτριες να:

- Αποτιμούν την υπαρξιακή και πνευματική αλήθεια που προσέδωσε η Ορθόδοξη παράδοση στην ελληνική κοινωνία
- Εμπεδώνουν την επεξεργασία των θεμάτων τους με θεολογικά κριτήρια
- Αξιολογούν τη σημασία του ρόλου της θρησκείας σε μια πλουραλιστική κοινωνία

– Διευρύνουν και βελτιώνουν τη χρήση θεολογικών όρων και εννοιών στον προφορικό και γραπτό λόγο τους.

Β. Ως προς την κατανόηση της πολιτιστικής εμβέλειας του θρησκευτικού φαινομένου

– Αναγνωρίζουν θρησκευτικές ιδέες σε πολιτισμικές πραγματώσεις και αντιλαμβάνονται το εύρος και

την ποιότητα του διαλόγου μεταξύ θρησκείας και πολιτισμού

– Ανακαλύπτουν την παρουσία του «ιερού» και τον αιτιώδη ρόλο του στην τέχνη και στον πολιτισμό

Γ. Ως προς την προσωπική ανάπτυξη και καλλιέργεια αξιών και στάσεων

– Αιτιολογούν και αξιολογούν στάσεις και συμπεριφορές, χρησιμοποιώντας θεολογικά κριτήρια

– Αναπτύσσουν προσωπικά ενδιαφέροντα γύρω από τα θρησκευτικά ζητήματα

– Καλλιεργούν διερευνητική σκέψη και στοχαστικοκριτικές ικανότητες

– Εκφράζουν αισθητική ευαισθησία και καλλιεργούν τη φαντασία και την επινοητικότητα τους.

Δ. Ως προς την ανάπτυξη ηθικής συνείδησης (με άξονα το σχήμα «συγκρούσεις και συνθέσεις»)

– Ευαισθητοποιούνται γύρω από τα ζητήματα που επεξεργάζονται

Ε. Ως προς την καλλιέργεια δημοκρατικής συνείδησης και πρακτικής

– Συντονίζουν συζητήσεις, επικοινωνούν και διαλέγονται με τους συμμαθητές τους και συμμετέχουν σε δραστηριότητες και παρεμβάσεις.

ΣΤ. Ως προς τη συμμετοχή στη διδακτική διεργασία

– Μαθαίνουν να ακούν τους άλλους, να συντονίζουν συζητήσεις, να συμμετέχουν σε δραστηριότητες, να επικοινωνούν και να διαλέγονται με τους συμμαθητές τους (κοινωνικές δεξιότητες)

– Εκφράζουν τις απόψεις, ιδέες και συναισθήματα με ποικίλους τρόπους (προφορικά, γραπτά, παιχνίδι ρόλων κ.ά.)

Χρησιμοποιούν ποικιλία μεθόδων εργασίας ερευνητικής, διαλογικής, βιωματικής και συνεργατικής μορφής, καθώς επίσης ποικιλία μέσων και υλικών.

Προτεινόμενη Εκπαιδευτική Μέθοδος

Διδακτική Μέθοδος : Επαγωγική και ομαδοσυνεργατική

Τεχνικές: Ιδεοθύελλα (Brainstorming), «Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου (TPS), «Γράψε σύντομα», Παιχνίδι παντομίμας, «Πέντε π και ένα γ».

ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ανά στάδιο

Γενική Περιγραφή

Στάδιο 1. Αφόρμηση (ψυχολογική και γνωστική προετοιμασία). Στο στάδιο αυτό, που περιλαμβάνει τις δραστηριότητες 1-4, ενδιαφέρει να εστιάσουν οι μαθητές/μαθήτριες στη σημασία των λέξεων/ εννοιών «εικόνα» και «είδωλο» εκκινώντας από τις προσωπικές τους εμπειρίες και απόψεις. Επειδή δεν πρόκειται για μία αλλά για περισσότερες έννοιες, το στάδιο αυτό απαιτεί περισσότερο χρόνο (απ' ό,τι συνήθως απαιτεί η αφόρμηση). Γίνεται ψυχολογική και γνωστική προετοιμασία για τις δύο λέξεις/έννοιες ξεχωριστά.

Περιγραφή δραστηριοτήτων:

ΠΡΩΤΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (45')

Δραστηριότητα 1

Βήμα 1: Μοιράζουμε το Φύλλο Εργασίας (ΦΕ) στους μαθητές/στις μαθήτριες.

Βήμα 2: «Ιδεοθύελλα»: Αναγράφεται η λέξη «εικόνα» στον πίνακα της αίθουσας και ζητείται από τους μαθητές/τις μαθήτριες να εκφράσουν τις σκέψεις τους, όταν ακούν τη λέξη. Σημειώνονται οι λέξεις στον πίνακα γύρω από τη λ. εικόνα σε τυχαία σειρά.

Βήμα 3: Διαβάζουμε τις λέξεις που καταγράφηκαν στον πίνακα και ζητούμε από τους μαθητές/τις μαθήτριες να τις σχολιάσουν πολύ σύντομα. Προαιρετικά, οι μαθητές/μαθήτριες μπορούν παράλληλα να σημειώσουν τις λέξεις πάνω στο ΦΕ.

Δραστηριότητα 2

Βήμα 1: «Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου (TPS)». Οι μαθητές/μαθήτριες ανά δύο συζητούν πάνω στην ερώτηση: «*Πώς θα ήταν η ζωή σου, αν δεν υπήρχαν οι εικόνες;*»

Βήμα 2: Μετά τη μεταξύ τους συζήτηση καλούνται να γράψουν την απάντηση (είτε την προσωπική είτε την κοινή) στο ΦΕ.

Βήμα 3: Όσοι μαθητές/όσες μαθήτριες επιθυμούν, διαβάζουν στην ολομέλεια της τάξης την απάντηση που έγραψαν.

Δραστηριότητα 3

Βήμα 1: «Γράψε σύντομα»: Οι μαθητές/μαθήτριες γράφουν σύντομα ποιο είναι το είδωλό τους και τι τους αρέσει σ' αυτό.

Βήμα 2: Όσοι μαθητές/όσες μαθήτριες επιθυμούν, διαβάζουν στην ολομέλεια της τάξης την απάντηση που έγραψαν.

Δραστηριότητα 4

Βήμα 1: «Παιχνίδι παντομίμας»: Οι μαθητές/μαθήτριες ενημερώνονται για το παιχνίδι της παντομίμας και η πλειοψηφία τους επιλέγει ένα θέμα (π.χ. επάγγελμα).

Βήμα 2: Καλείται κάποιος μαθητής/κάποια μαθήτρια να σταθεί μπροστά στην ολομέλεια της τάξης, για να παραστήσει με παντομίμα κάποια επιμέρους «εικόνα» του θέματος (π.χ. ζωγράφος).

Βήμα 3: Οι υπόλοιποι μαθητές/υπόλοιπες μαθήτριες καλούνται να «ανακαλύψουν» ποιο επάγγελμα παριστάνει ο συμμαθητής/η συμμαθήτριά τους και να το ονομάσουν.

Στάδιο 2: Διερεύνηση – διάλογος (έρευνα, επεξεργασία, παρουσίαση). Στο στάδιο αυτό (δραστηριότητες 5-8) οι μαθητές/μαθήτριες μελετούν και επεξεργάζονται κείμενα και εικόνες, και παρουσιάζουν το αποτέλεσμα της εργασίας τους στην ολομέλεια. Ακολουθεί συζήτηση.

Δραστηριότητα 5

Βήμα 1: «Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου (TPS)». Στο ΦΕ δίνεται στους μαθητές / στις μαθήτριες ο ορισμός της «εικονικής πραγματικότητας» (Lanier, 1989).

Βήμα 2: Στη συνέχεια, ανά δύο απαντούν στις δύο ερωτήσεις (γραπτά ή προφορικά):

α. *Μπορείς να πεις με δικά σου λόγια τι είναι εικονική πραγματικότητα;*

β. *Σε τι μοιάζει η παντομίμα με την εικονική πραγματικότητα;*

Βήμα 3: Ανακοινώνονται/Διαβάζονται στην ολομέλεια κάποιες απαντήσεις. Μόλις ακουστεί η πιο ολοκληρωμένη απάντηση, τότε καλούνται οι υπόλοιποι μαθητές/υπόλοιπες μαθήτριες να ελέγξουν τις δικές τους απαντήσεις και, ανάλογα, να τις συμπληρώσουν, διορθώσουν κ.τ.λ.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ (45')

Δραστηριότητα 6

Βήμα 1: «Γράψε σύντομα»: Οι μαθητές/μαθήτριες, με βάση όσα προηγήθηκαν κατά την πρώτη διδακτική ώρα, σκέφτονται και απαντούν γραπτώς και σύντομα στην ερώτηση: «*Τι σχέση έχει η εικόνα με την αλήθεια;*». Αν χρειαστεί, δίνονται συμπληρωματικά επεξηγηματικές/βοηθητικές ερωτήσεις, π.χ. *Η εικόνα ταυτίζεται με την αλήθεια; Ό,τι βλέπουμε είναι πάντα αληθινό, πραγματικό; Μήπως η εικόνα είναι μία ερμηνεία/άποψη της αλήθειας;*

Βήμα 2: Διαβάζονται στην ολομέλεια κάποιες απαντήσεις. Μόλις διαβαστεί η πιο ολοκληρωμένη απάντηση και αφού γίνει συζήτηση, τότε καλούνται οι υπόλοιποι μαθητές/υπόλοιπες μαθήτριες να ελέγξουν τις δικές τους απαντήσεις και, ανάλογα, να τις συμπληρώσουν, διορθώσουν κ.τ.λ.

Δραστηριότητα 7

Βήμα 1: «Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου (TPS)»: Δίνονται στο ΦΕ μια φωτογραφία και μια βυζαντινή εικόνα του Αγίου Νεκταρίου (ή, αν υπάρχει δυνατότητα, προβάλλονται με βιντεοπροβολέα στην ολομέλεια). Οι μαθητές καλούνται να τις παρατηρήσουν με προσοχή. Παράλληλα, διαβάζονται λίγα λόγια για τον βίο του Αγίου, που υπάρχουν και στο ΦΕ.

Βήμα 2: Οι μαθητές /μαθήτριες ανά δύο καλούνται να απαντήσουν στην ερώτηση: «*Ποιες διαφορές υπάρχουν μεταξύ φωτογραφίας και ζωγραφικής (εδώ, βυζαντινής εικόνας) ως διαφορετικές μορφές έκφρασης;*».

Βήμα 3: Διαβάζονται στην ολομέλεια κάποιες απαντήσεις. Μόλις διαβαστεί η πιο ολοκληρωμένη απάντηση, τότε καλούνται οι υπόλοιποι μαθητές/υπόλοιπες μαθήτριες να ελέγξουν τις δικές τους απαντήσεις και, ανάλογα, να τις συμπληρώσουν, διορθώσουν κ.τ.λ.

Δραστηριότητα 8

Βήμα 1: «Ομαδοσυνεργασία: Πέντε π και ένα γ»: Διαβάζονται στην ολομέλεια τα δύο κείμενα (αρ. 8) που βρίσκονται στο ΦΕ. Δίνονται οι απαραίτητες εξηγήσεις ή διευκρινίσεις στα δύσκολα σημεία των κειμένων, αν χρειαστεί.

Βήμα 2: Οι μαθητές /μαθήτριες χωρίζονται σε 6 ομάδες. Κάθε ομάδα, αφού μελετήσει τα σχετικά κείμενα του ΦΕ, αναλαμβάνει να απαντήσει σε μία από τις παρακάτω ερωτήσεις, σύμφωνα με το μοτίβο «πέντε π και ένα γ»:

- *Ποιο φαινόμενο ονομάζουμε/Τι είναι «ειδωλολατρία»;*
- *Ποιος είναι υπεύθυνος για την ειδωλολατρία;*
- *Πού εμφανίζεται η ειδωλολατρία;*
- *Πότε εμφανίζεται η ειδωλολατρία;*
- *Γιατί εμφανίζεται η ειδωλολατρία;*
- *Πώς αντιμετωπίζεται η ειδωλολατρία από τον Χριστιανισμό;*

Δίπλα σε κάθε ερώτηση σημειώνεται ποιο/-α κείμενο/-α χρειάζεται να μελετήσουν οι μαθητές/μαθήτριες, για να απαντήσουν.

Βήμα 3: Ο «αναγνώστης» κάθε ομάδας διαβάζει στην ολομέλεια την απάντηση της ομάδας του και ελέγχεται η ορθότητά της. Όλοι οι μαθητές/όλες οι μαθήτριες γράφουν την ορθή απάντηση στο ΦΕ.

Στάδιο 3: Αξιολόγηση (μαθησιακή)

Στο στάδιο αυτό (δραστηριότητα 9) γίνεται ουσιαστικά ανακεφαλαίωση, σύνθεση των γνώσεων που απέκτησαν οι μαθητές/μαθήτριες καθ' όλη τη διάρκεια του διώρου και αξιολόγηση.

Δραστηριότητα 9

Τίθεται στην ολομέλεια η ερώτηση ανακεφαλαίωσης/αξιολόγησης: «Πόσο ειδωολάτρες είμαστε;». Γίνεται μια σύντομη συζήτηση και ανταλλαγή απόψεων σε ολομέλεια μέσα στη σχολική αίθουσα. Στη συνέχεια, ανατίθεται ως γραπτή εργασία στο σπίτι.

Το περίγραμμα της Διδασκαλίας

α/α	Στάδια διδασκαλίας	Χρόνος	Εκπαιδευτική Τεχνική (πολύ σύντομη περιγραφή)	Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα που υπηρετούνται
1	Αφόρμηση για τη λ. εικόνα (ψυχολογική προετοιμασία, Οδηγός Εκπ/κού Γυμνασίου, σ. 169, 214)	5 λεπτά	Ιδεοθύελλα: Οι μαθητές/μαθήτριες εκφράζουν τις σκέψεις που κάνουν, όταν ακούν τη λέξη «εικόνα»	α) ελέγχουν, επιβεβαιώνουν με παραδείγματα και αποτιμούν τον ρόλο και την επίδραση της εικόνας στη ζωή τους
2	Αφόρμηση για τη λ. εικόνα (γνωστική προετοιμασία)	10 λεπτά	«Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου (TPS)»: Οι μαθητές/μαθήτριες ανά δύο συζητούν πάνω στην ερώτηση: <i>Πώς θα ήταν η ζωή σου, αν δεν υπήρχαν οι εικόνες;</i>	α) ελέγχουν, επιβεβαιώνουν με παραδείγματα και αποτιμούν τον ρόλο και την επίδραση της εικόνας στη ζωή τους
3	Αφόρμηση για τη λ. είδωλο (ψυχολογική προετοιμασία)	5 λεπτά	«Γράψε σύντομα»: Οι μαθητές/μαθήτριες γράφουν σύντομα ποιο είναι το είδωλό τους και τι τους αρέσει σ' αυτό	α) ελέγχουν, επιβεβαιώνουν με παραδείγματα και αποτιμούν τον ρόλο και την επίδραση της εικόνας στη ζωή τους β) ανιχνεύουν τη λειτουργία και τις διαστάσεις της ειδωλολατρίας στον σύγχρονο κόσμο (σε μια πρώτη προσέγγιση)
4	Αφόρμηση για τη λ. είδωλο (ψυχολογική προετοιμασία)	5 λεπτά	Παιχνίδι παντομίμας: Οι μαθητές/μαθήτριες παίζουν το παιχνίδι της παντομίμας με όποιο θέμα επιλέξει η πλειοψηφία τους.	α) ελέγχουν, επιβεβαιώνουν με παραδείγματα και αποτιμούν τον ρόλο και την επίδραση της εικόνας στη ζωή τους
5	Διερεύνηση-Διάλογος	20 λεπτά	«Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου (TPS)»: Δίνεται στους μαθητές / στις μαθήτριες ο ορισμός της «εικονικής πραγματικότητας» (Lanier, 1989). Στη συνέχεια, ανά δύο απαντούν σε δύο ερωτήσεις.	α) ελέγχουν, επιβεβαιώνουν με παραδείγματα και αποτιμούν τον ρόλο και την επίδραση της εικόνας στη ζωή τους
6	Διερεύνηση-Διάλογος	5 λεπτά	«Γράψε σύντομα»: Οι μαθητές/μαθήτριες απαντούν γραπτώς και σύντομα στην ερώτηση: <i>Τι σχέση έχει η εικόνα με την αλήθεια;</i>	α) ελέγχουν, επιβεβαιώνουν με παραδείγματα και αποτιμούν τον ρόλο και την επίδραση της εικόνας στη ζωή τους

7	Διερεύνηση-Διάλογος	10 λεπτά	«Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου (TPS)»: Με αφετηρία μια φωτογραφία και μια βυζαντινή εικόνα του Αγίου Νεκταρίου οι μαθητές /μαθήτριες απαντούν στην ερώτηση: <i>Ποιες διαφορές υπάρχουν μεταξύ φωτογραφίας και ζωγραφικής (αγιογραφίας) ως διαφορετικές μορφές έκφρασης;</i>	η) ανακαλύπτουν τα μυστικά της εκκλησιαστικής εικόνας και διαπιστώνουν τη διαχρονική αισθητική αξία της (σε μια πρώτη προσπάθεια)
8	Διερεύνηση-Διάλογος	20 λεπτά	«Ομαδοσυνεργασία: Πέντε π και ένα γ»: Οι μαθητές / μαθήτριες μελετούν κείμενα σχετικά με την ειδωλολατρία και απαντούν σε μία ερώτηση κάθε ομάδα, σύμφωνα με το μοτίβο «πέντε π και ένα γ».	β) ανιχνεύουν τη λειτουργία και τις διαστάσεις της ειδωλολατρίας στον σύγχρονο κόσμο
9	Αξιολόγηση (μαθησιακή)	10 λεπτά	«Γράψε σύντομα»: Τίθεται στην ολομέλεια η (ανακεφαλαιωτική) ερώτηση: « <i>Πόσο ειδωλολάτρες είμαστε;</i> ». Γίνεται μια πρώτη συζήτηση στην ολομέλεια και ζητείται από τους μαθητές/ μαθήτριες να απαντήσουν γραπτώς στο σπίτι.	β) ανιχνεύουν τη λειτουργία και τις διαστάσεις της ειδωλολατρίας στον σύγχρονο κόσμο

Βιβλιογραφικές πηγές σχεδίου:

1. Για τον ορισμό της «εικονικής πραγματικότητας»: wikipedia
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CF%80%CF%81%CE%B1%CE%B3%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1
2. Λίγα λόγια για τον Άγιο Νεκτάριο και φωτογραφία του Αγίου στο:
<http://www.pemptousia.gr/2013/11/o-agios-nektarios/>
3. Εικόνα του Αγίου Νεκταρίου: http://www.agiosnektarios.gr/Agios_Nektarios.html
4. Κείμενα:
α. «ειδωλολατρία». Πηγή (σε απόδοση):
<https://el.orthodoxwiki.org/%CE%95%CE%B9%CE%B4%CF%89%CE%BB%CE%BF%CE%BB%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%AF%CE%B1>
β. Καραβιδόπουλος, Ι. (2014). Ο κίνδυνος της ειδωλολατρίας σήμερα, Πηγή:
<http://www.amen.gr/article/o-kindunos-tis-eidwlolatrias-simera>
γ. π. Νικόλαος Φαναριώτης, Ομιλία εις την Κυριακήν μετά τα Φώτα
Πηγή: http://eorakamen.blogspot.gr/2013/01/blog-post_8858.html?view=flipcard
δ. Έξοδος 20, 4-5 (Η 2^η εντολή του Δεκαλόγου) (απόδοση στη νεοελληνική).

Υλικοτεχνική Υποδομή (αν είναι απαραίτητη στο σχέδιο)

- Φωτοτυπίες (για το φύλλο εργασίας)

[Προαιρετικά: Η/Υ και βιντεοπροβολέας για προβολή της φωτογραφίας και της εικόνας του Αγίου Νεκταρίου]

Φύλλα Εργασίας

1: Φύλλο Εργασίας (ΦΕ) 1 (βλ. στο τέλος του παρόντος εγγράφου, μετά τον πίνακα.)

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Τι μαθαίνουν οι μαθητές και πώς αξιολογείται

Με τη συγκεκριμένη διδασκαλία επιτυγχάνονται τα Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα, όπως αναφέρθηκαν παραπάνω:

Οι μαθητές...

α) ...ελέγχουν, επιβεβαιώνουν με παραδείγματα και αποτιμούν τον ρόλο και την επίδραση της εικόνας στη ζωή τους

β) ...ανιχνεύουν τη λειτουργία και τις διαστάσεις της ειδωλολατρίας στον σύγχρονο κόσμο

η) ...ανακαλύπτουν τα μυστικά της εκκλησιαστικής εικόνας (σε μια πρώτη προσπάθεια)

Πιο συγκεκριμένα:

1. Οι μαθητές/μαθήτριες αντιλαμβάνονται τη δύναμη της εικόνας και την επίδραση της στη ζωή τους.

2. Με τις δραστηριότητες 6 και 7 οι μαθητές/μαθήτριες προβληματίζονται πάνω στο τρίπτυχο εικόνα-φωτογραφία-αλήθεια και ανακαλύπτουν τις λεπτές αλλά ουσιαστικές διαφορές που υπάρχουν μεταξύ τους.

3. Επιπλέον με τη δραστηριότητα 7 ανακαλύπτουν τη δυναμική και τα βαθύτερα μηνύματα που εκπέμπουν οι βυζαντινές εικόνες (σε σύγκριση με τη φωτογραφία).

4. Με τη δραστηριότητα 8 οι μαθητές/μαθήτριες ανακαλύπτουν και μαθαίνουν για κάποιες μορφές σύγχρονης ειδωλολατρίας και τις αιτίες, τις συνθήκες εκδήλωσής της και τους τρόπους αντιμετώπισής της από τον χριστιανισμό.

5. Η αξιολόγηση των μαθητών/μαθητριών σε όλα τα παραπάνω γίνεται με τις απαντήσεις που δίνουν στις αντίστοιχες ερωτήσεις της κάθε δραστηριότητας.

[6. Προαιρετικά, θα μπορούσε να δοθεί η ερώτηση 6 (Τι σχέση έχει η εικόνα με την αλήθεια;) και ως εργασία στο σπίτι, ώστε, όταν φέρουν την απάντησή τους οι μαθητές/μαθήτριες στο σχολείο, να αξιολογηθούν ως προς τον τρόπο σκέψης, τη χρήση επιχειρημάτων και τον τρόπο κριτικής αξιοποίησης των όσων προηγήθηκαν και ελέγχθηκαν μέσα στη σχολική αίθουσα (1^η διδ. ώρα)].

7. Η δραστηριότητα 9 (με την ερώτηση: «Πόσο ειδωλολάτρες είμαστε;»), που ανατίθεται και ως γραπτή εργασία στο σπίτι, συνιστά ουσιαστικά αξιολόγηση των μαθητών/μαθητριών ως προς την ικανότητα κριτικής σύνθεσης και έκφρασής τους με θεολογικούς όρους.

8. Τέλος, αξιολογείται γενικότερα και η ενεργητική συμμετοχή των μαθητών/μαθητριών σε όλες τις δραστηριότητες.

Ακολουθεί το Φύλλο Εργασίας

Θεματική ενότητα 1: Μπορούν οι άνθρωποι να εικονίζουν τον Θεό;

I. Η δύναμη της εικόνας

- i. Εικόνα, εικονική πραγματικότητα, φωτογραφία, και
- ii. Εικόνες ή είδωλα; Η ειδωλολατρία στη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου

1^ο δίωρο

1^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ

1. *Ιδεοθύελλα*: Όταν ακούς τη λέξη «εικόνα» τι σου έρχεται στο μυαλό; [Χρόνος: 5']

2. «Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου (TPS)»: Πώς θα ήταν η ζωή σου, αν δεν υπήρχαν οι εικόνες; [Χρόνος: 10']
.....
.....
.....

3. Γράψε σύντομα: Ποιο είναι το «είδωλό» σου; Τι σου αρέσει σ' αυτό; [Χρόνος: 5']
.....
.....
.....

4. Παιχνίδι παντομίμας [Χρόνος: 5']

5. «Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου (TPS)»: Τι είναι εικονική πραγματικότητα; (TPS) [Χρόνος: 20']

Ο πατέρας του όρου **Jaron Lanier**, έδωσε τον εξής ορισμό το 1989:
 "Ένα αλληλεπιδραστικό, τρισδιάστατο περιβάλλον, φτιαγμένο από υπολογιστή, στο οποίο μπορεί κάποιος να εμβυθιστεί."
 Πηγή:
https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CF%80%CF%81%CE%B1%CE%B3%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B1

- α. Μπορείς να πεις με δικά σου λόγια τι είναι εικονική πραγματικότητα;
.....
.....

- β. Σε τι μοιάζει η παντομίμα με την εικονική πραγματικότητα;
.....
.....
.....

2^η ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΩΡΑ

6. Γράψε σύντομα: Τι σχέση έχει η εικόνα με την αλήθεια;

[Χρόνος: 5']

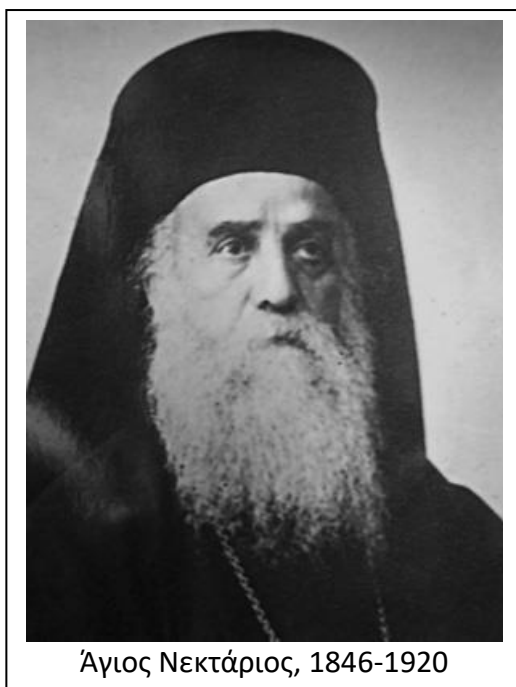
.....

.....

.....

7. «Σκέψου, Συζήτησε, Μοιράσου (TPS)»: Συγκρίνετε την παρακάτω φωτογραφία του Αγίου Νεκταρίου (αριστερά) με την αντίστοιχη βυζαντινή εικόνα (δεξιά). Ποιες διαφορές υπάρχουν;

[Χρόνος: 10']

Άγιος Νεκτάριος, 1846-1920

Λίγα λόγια για τον Άγιο Νεκτάριο:

Ο **άγιος Νεκτάριος** είναι ένας άγιος πολύ κοντά στην εποχή μας. Έζησε και κοιμήθηκε πριν από εκατό περίπου χρόνια και με τα πάμπολλα θαύματά του, κυρίως σε αρρώστους με κάθε είδους ασθένεια, έγινε σύντομα γνωστός σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της Γης, ενώ η παρουσία του είναι ολοζώντανη παντού μέχρι σήμερα. Εκκλησίες και παρεκκλήσια υπάρχουν αμέτρητα προς τιμή του στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, εικόνες είναι σκορπισμένες σ' όλον τον κόσμο, Νεκταριοί και Νεκταρίες έχουν γεμίσει όλο τον κόσμο.

Γιορτάζει στις 9 Νοεμβρίου.

Πηγή: <http://www.pemptousia.gr/2013/11/o-agios-nektarios/>

8. «Πέντε Π και ένα Γ»: **Πόσο ειδωλολάτρες είμαστε;**

[Χρόνος: 20']

Διαβάστε πρώτα τα παρακάτω κείμενα. Χωριστείτε σε 6 ομάδες. Κάθε ομάδα θα αναλάβει να απαντήσει σε μία διαφορετική ερώτηση.

α. Ειδωλολατρία

Ειδωλολατρία, σύμφωνα με την επιστήμη της θρησκευολογίας, αποκαλείται η απόδοση λατρείας σε αγάλματα που εικονίζουν Θεούς.

Κατά το χριστιανισμό ως ειδωλολατρία κρίνεται η απόδοση λατρείας σε οποιοδήποτε αντικείμενο είναι δημιούργημα του αδημιούργητου Θεού. [...]

Η ειδωλολατρία στην πρωτόγονη μορφή της αποτελούσε λατρεία των φυσικών φαινομένων, καθώς ο άνθρωπος αδυνατώντας να επικρατήσει πάνω στα στοιχεία της φύσης, προσπαθούσε με

μηχανιστικούς τρόπους να εξευμενίσει (καλοπιιάσει) τα στοιχεία αυτά. Με την πάροδο των ετών όμως η ειδωλολατρία έγινε ένα πιο εκλεπτυσμένο φαινόμενο, υιοθετώντας σταδιακά σύμβολα (τοτέμ), τα οποία δηλώνουν τη δύναμη της θεότητας ή την ίδια τη θεότητα.

Το φαινόμενο της ειδωλολατρίας έχει τη ρίζα του στο φαινόμενο της παραστάσεως των εικόνων, των ιδεών και των φαινομένων. [...] η ανθρωπότητα αρχικώς δε διαχώριζε το είδωλο, από το φανταστικό πρότυπο. Αντιθέτως τα ταύτιζε. Έτσι **το κάθε αντικείμενο** δεν εικόνιζε απλώς, αλλά **ταυτιζόταν με τον Θεό**.

[...] Ο Μάξιμος Ομολογητής μάς αναφέρει πως αν ο άνθρωπος, χάσει το Θεό, χάσει δηλαδή τη σχέση με τη θεία Χάρη, τότε οδηγείται στη ειδωλολατρία, καθώς πλέον οδηγείται στη λατρεία της κτίσης ή κάποιας άλλης υλικής ή πνευματικής δύναμης.

Πηγή (σε απόδοση):

<https://el.orthodoxwiki.org/%CE%95%CE%B9%CE%B4%CF%89%CE%BB%CE%BF%CE%BB%CE%B1%CF%84%CF%81%CE%AF%CE%B1>

β. Ο κίνδυνος της ειδωλολατρίας σήμερα

...Γράφει ο Απ. Παύλος στους Κολοσσαείς (3,4-11): «'Όταν ο Χριστός, που είναι η αληθινή ζωή μας, φανερωθεί, τότε κι εσείς θα φανερωθείτε μαζί του δοξασμένοι στην παρουσία του. Απονεκρώστε, λοιπόν, ό,τι σας συνδέει με το αμαρτωλό παρελθόν: Την πορνεία, την ηθική ακαθαρσία, το πάθος, την κακή επιθυμία και την πλεονεξία, που είναι ειδωλολατρία. ...Τώρα πια έχετε ντυθεί τον καινούργιο άνθρωπο, που ανανεώνεται συνεχώς σύμφωνα με την εικόνα του δημιουργού του, ώστε με τη νέα ζωή του να φτάσει στην τέλεια γνώση του Θεού.»

[...] Στο κείμενο αυτό απαριθμούνται διάφορες εκδηλώσεις που ανήκουν στον άνθρωπο μιας περασμένης εποχής που δεν γνώρισε την ευεργεσία του Θεού. [...] Ανάμεσα σ' αυτές τις εκδηλώσεις είναι οι σεξουαλικές εκτροπές, τα πάθη, οι κακίες, ο θυμός, το ψέμα και η πλεονεξία. Με πολύ σκεπτικισμό και απορία αναρωτιέται κανείς, αν αυτές οι εκδηλώσεις ανήκουν ανεπιστρεπτί σε μια **προχριστιανική** εποχή ή μήπως συχνά αποτελούν στοιχεία και της **σημερινής** πραγματικότητας που είναι γνωστή σε όλους μας. [...]

Οι παραπάνω εκδηλώσεις που απαριθμεί το ανάγνωσμα αποτελούν χαρακτηριστικά γνωρίσματα της ειδωλολατρίας. Το ότι ο Παύλος τις επισημαίνει απευθυνόμενος σε χριστιανούς, στους χριστιανούς των Κολοσσών αλλά σε μας σήμερα, έχει την έννοια ότι αποτελούν συνεχή κίνδυνο. Η προτροπή του μας οδηγεί στο να συνειδητοποιήσουμε ότι η ειδωλολατρία δεν είναι ξεχασμένο παρελθόν αλλά ένα συνεχώς απειλητικό παρόν.[...]

Αν αμφιβάλλει κανείς, δεν έχει παρά να προσέξει τις εκδηλώσεις του συγχρόνου ανθρώπου. Η **πλεονεξία** - για την οποία χαρακτηριστικά σημειώνει το ανάγνωσμα ότι είναι ειδωλολατρία – παρουσιάζεται σαν έλλειψη πίστεως και εμπιστοσύνης στον Θεό, σαν φόβος μπροστά στο αβέβαιο μέλλον, σαν άμυνα στη σκέψη του θανάτου, σαν υπερτροφική ενίσχυση του εαυτού μας, σαν κατάσταση εωσφορικής αυτοπεποιθήσεως.

Καραβιδόπουλος, Ι. (2014). Ο κίνδυνος της ειδωλολατρίας σήμερα.

Πηγή: <http://www.amen.gr/article/o-kindunos-tis-eidwloatrias-simera>

γ. Ομιλία εις την Κυριακήν μετά τα Φώτα

[...] Γιατί βάση της ειδωλολατρίας είναι ή εξής: προτιμώ, το δημιούργημα περισσότερο από τον Δημιουργό. Είτε είναι φίδι, σκύλος, ταύρος, είτε είναι επιστήμη, τεχνολογία, μόδα, σεξ, δεισιδαιμονία, μαγεία κόμμα, ναρκωτικό...

Πάνω σ αυτή τη βάση, την μόνη ορθή, αν ρίξουμε μια ματιά στον κόσμο σήμερα, την ειδωλολατρία θα την βρούμε παντού, ακόμα και σε μας τους λεγομένους χριστιανούς.

π. Νικόλαος Φαναριώτης - Ιερός Ναός Οσίου Λουκά Πατρών

Πηγή: http://eorakamen.blogspot.gr/2013/01/blog-post_8858.html?view=flipcard

δ. Από τις Δέκα Εντολές (Παλαιά Διαθήκη):

...(2^η εντολή) »Δεν θα κατασκευάσεις για σένα είδωλα και κανενός είδους ομοίωμα που να αντιπροσωπεύει οτιδήποτε βρίσκεται ψηλά στον ουρανό ή εδώ κάτω στη γη ή μέσα στα νερά, κάτω απ' τη γη.

»Δεν θα τα προσκυνάς ούτε θα τα λατρεύεις, γιατί εγώ ο Κύριος, ο Θεός σου, είμαι Θεός που απαιτώ αποκλειστικότητα.

Έξοδος 20, 4-5.

1. Ποιο φαινόμενο ονομάζουμε/Τι είναι «ειδωλολατρία»; [κείμενα α, γ]

.....
.....

2. Ποιος είναι υπεύθυνος γι' αυτήν; [κείμενα α, β, γ]

.....

3. Πού εμφανίζεται; (σε αναπτυγμένους πολιτισμούς; σε αμόρφωτους ανθρώπους; σε πρωτόγονες κοινωνίες; κτλ) [κείμενο α, β, γ]

.....

4. Πότε εμφανίζεται; [κείμενο α]

.....

5. Γιατί εμφανίζεται; [κείμενο α, β]

.....

.....

6. Πώς αντιμετωπίζεται η ειδωλολατρία από τον Χριστιανισμό; [κείμενα α, δ]

.....

.....

9. Συζήτηση στην τάξη και εργασία στο σπίτι.

«Γράψε σύντομα»: Πόσο ειδωλολάτρες είμαστε σήμερα;

[Χρόνος: 10']

.....
.....
.....
.....
.....
.....